

Praktijkvoorbeeld 2. Marloeke van der Vlucht over de Cylinder_Rolling_Stairs_Seasaw

Hoe kunnen we het onderwijs voor jongeren verrijken met belichaamd leren? Het Creative Learning Lab van Waag Futurelab en Kennisnet onderzochten tussen 2013 en 2015 samen de rol die belichaamd leren kan spelen bij het aanleren van belangrijke vaardigheden.

Ze gaven beeldend kunstenaar Marloeke van der Vlucht de opdracht om een uitdagende interactieve installatie te ontwikkelen voor educatieve doeleinden. Ze zocht naar fysieke ervaringen die aantrekkelijk zouden zijn voor jongeren en waarmee ze met en over hun lichaam zouden leren. Ervaringen die je uit je hoofd halen en laten focussen op wat je nu aan het doen bent. Op basis van onderzoek maakte zij de Cylinder_Rolling_Stairs_Seasaw. Tien jaar later blikt Marloeke terug op het project.

‘Ik stelde voor mezelf een lijst van eisen op, bijvoorbeeld dat de deelnemer fysiek in actie moest komen en dat de installatie zou stimuleren tot een onderzoekende houding. Dat de installatie uitdagend moest zijn, zodat deelnemers zouden werken aan vaardigheden als doorzettingsvermogen en concentratie. Dat ze lichamelijk bewustzijn ontwikkelt door directe feedback, met de mogelijkheid hierop te reflecteren. Dat ze een ambachtelijke in plaats van technologische uitstraling moest hebben, maar bijvoorbeeld ook dat het veilig en eenvoudig op en af te breken zou zijn.’

Tijdens haar artistieke onderzoek bestudeerde ze een aantal vernieuwende onderwijsideeën, zoals die van ecosoof Henk Oosterling die de problemen op Rotterdam-Zuid te lijf ging met judo, filosofie en kookles. Ze sprak met leerlingen en leraren, en bezocht speeltuinen. Ze liet zich inspireren door evenwichtsbalken, wippen, yogatools en balansborden. ‘Als je in een speeltuin gaat kijken, zie je dat kinderen vooral het lopen over dunne balkjes heel spannend vinden, zeker als die balkjes ook nog een beetje bewegen.’ En verder was ze geïnteresseerd in de vraag: Wat maakt dat kinderen meteen en vrij intuïtief snappen wat ze met een apparaat moeten doen?

Haar artistieke zoek- en maaktocht resulteerde in een aantal aantrekkelijk ogende houten objecten: de hoekcilinder, de rollende trappen en de asymmetrische wip. De objecten nodigen gebruikers uit om erop te gaan staan, mee te bewegen en op te balanceren.

De interactie met de cilinder is gericht op het vinden van balans en het aannemen van verschillende houdingen, bijvoorbeeld de krachthouding waarbij je je armen licht gebogen en gespreid omhooghoudt. Deze houding

heeft wanneer je hem twee minuten aanhoudt een empowerend effect. De feedback die je van de apparaten krijgt, is behalve fysiek ook visueel en auditief. Sta je bijvoorbeeld niet op de gewenste posities op het object, dan hoor je activerende muziekfragmenten. Sta je goed dan wordt het stil en krijg je aan het einde van de reeks realtime videobeelden van jezelf te zien die je performance weerspiegelen.

‘De cilinder heeft diverse effecten. Naast empowerment bijvoorbeeld ook ontspanning. Op een speelse manier leer je waar je spanning vasthoudt en hoe je dat deel van je lichaam kunt ontspannen. Het laat je nadenken over wat balans voor jou betekent. Met het filmpje waarop je jezelf terugziet, kun je alleen of samen met een begeleider reflecteren op je performance.’

Met de rollende trappen kun je samenwerken verkennen. Hoe help je elkaar? Wie volgt? Wie leidt? Hoe kom je met elkaar in een ritme? Wanneer je de trappen onafhankelijk van elkaar in beweging brengt, hoor je losse noten of delen van melodieën. Samen bewegen kan leiden tot melodische lijnen, ritmes, muzikale composities en uiteindelijk streef je samen naar het bereiken van stilte.

Bij de asymmetrische wip draait het om disbalans. De wip is bedekt met lichtsensoren. Sluit je één sensor, dan stopt er een audiosample. Elke beurt moeten gebruikers nieuwe combinaties van sensoren sluiten met lichaamsdelen van henzelf of anderen. ‘De asymmetrische wip was echt super moeilijk’, vertelt Van der Vlucht. ‘Daar viel je letterlijk vanaf, dus daar ging het dan bijvoorbeeld over omgaan met mislukking.’

Haar installatie werd genomineerd voor een Ipon Award voor onderwijs-innovatie en de objecten reisden met succes langs scholen en festivals. ‘Deze installatie is heel vaak in de media besproken. Maar de objecten zijn nog niet geïmplementeerd in het onderwijs. Er was uiteindelijk geen onderwijsontwikkelaar die het aandurfde. Ze staan nu bij mij in het atelier, maar passen beter in een aula of gymzaal. Als kinderen afgeleid zijn en liever even bewegen, laat ze hier dan mee spelen. Dan krijg je ze op een open, ontvankelijke manier terug.’

Meer informatie: kijk onder ‘Installation’ www.marloekevandervlucht.com

Dit praktijkvoorbeeld is geschreven door Marian van Miert (specialist cultuureducatie bij LKCA).